

3. Utläggning och allmän skötsel av fältförsök

3.5 Gränsning

Upprättad: 2019-01-15
Gäller från: 2019-01-15
Ersätter: 3.4 Gränsning daterad 2009-03-01

Allmänt

- Gränsningen har flera syften; att avgränsa parceller från varandra, att avgränsa start- och stoppsträckor i samband med sådd och andra odlingsåtgärder i parcellerna, att möjliggöra körning grensle över parcellerna samt att bestämma skörderutans storlek.
- Parcellernas kortsidor ska avgränsas i alla försök för att fastställa längden på parcellerna och kunna beräkna skördeytan. Gränslinjerna måste göras absolut raka och parallella så att alla parceller blir lika långa. Även små avvikelser kan ge betydande skillnader i skörderesultatet. Om nettorutan t.ex. ska vara 10,0 m lång kommer varje dm avvikelse att ge ett avkastningsfel på ca 1 procent. Vid en skördenivå på 10 ton/ha betyder det 100 kg/dm avvikelse i längd. Avvikelserna får allt större effekt ju kortare nettorutan är.
- I försök med stora bruttoparceller som är sådda med små radavstånd och där grödan tröskas i sårriktningen kan nettoparcellernas långsidor behöva avgränsas, t.ex. vid kraftig liggbildning. Vid stora radavstånd, >30 cm, behövs i allmänhet ingen gränsning.
- Storleken ska vara densamma för samtliga parceller i försöket. Eventuella avvikelser i form och storlek måste tydligt anges i **PC-Fältförsök**.

Bredd

- Om försöket sås med parcellsåmaskin och radavstånd ≤ 15 cm bör avståndet mellan parcellernas långsidor vara 2-2,5 gånger radavståndet, dvs. ca 30 cm.
- Om hela försöket sås med parcellsåmaskin radavstånd, > 30 cm, ska avståndet mellan parcellernas långsidor vara detsamma som radavståndet.
- Det är av största vikt att mellanrummen är lika stora mellan alla parceller. Även små avvikelser kan ge stora utslag i kanteffekter, särskilt i smala parceller (se avsnitt 3.6).
- Kortsidorna bör avgränsas med en bredd på ca 20-30 cm.
- Om man har en bred såmaskin kan nettoskördebredden avgränsas genom att man stänger av billar. I så fall ska avstängningen göras minst två billar in från vardera sidan, dvs. först från och med tredje billen.
- Observera att gränserna inte får vara smalare än att körningar med försöksmaskiner kan göras utan att parcellerna skadas av hjulspår. Dessutom måste parcellerna kunna hållas tydligt åtskilda vid skördearbetet.

Tidpunkt

- Gränsningen ska utföras så tidigt som möjligt efter det att grödan har etablerat sig och inte blivit alltför frodvuxen. Gränsning av nettoparceller i mogen gröda inför försöksmässig skörd får inte utföras.
- Kontrollera gränserna under växtsäsongen och bättra på vid behov så att de hålls fria från igenväxande gröda och ogräs och så att parcellgränserna tydligt syns i samband med olika fältarbeten. Var särskilt uppmärksam i försök med vitklöver där plantorna lätt kan sprida sig mellan parcellerna.

Metodik

- Alla försök ska avgränsas i parcellernas kortsidor.
- Vid rutvis sådd ska parcellernas kortsidor gränsas minst 1 meter in från början och slutet av sådraget.
- Gränsningen av långsidorna beror på hur försöket har anlagts. I försök som sås rutvis med portionssåmaskin bestäms parcellernas nettobredd av såmaskinen.
- I försök som utläggs i växande gröda eller som sås enhetligt över hela försöksytan ska de enskilda parcellernas bruttobredder avgränsas. Gränsningen ska utföras längs hela parcellen oavsett om hela parcellbredden skördas eller inte.
- Längd och bredd på nettoparcellerna och skörderutans storlek antecknas i NFTS *PC-Fältförsök*.

Utförande

- Gränsningen kan utföras kemiskt eller mekaniskt.
- Oavsett vilken metod som används är det viktigt att grödan i försöket inte skadas eller på annat sätt påverkas. All trafik i samband med gränsningen måste ske på utsidan av nettoparcellen.
- Gränsningen kan utföras med GPS-styrning eller längs en lina som spänns upp längs den sträcka som ska gränsas. Gränsningen görs längs linan på utsidan av parcellen så att gränsen kommer utanför nettoparcellen.
- **Gränsning med kemiska medel:**
  - Använd en bredverkande herbicid.
  - Använd sidoskydd på sprutan.
  - Tänk på risken för vindavdrift.
  - Håll sprutmunstycket så nära marken som möjligt.
  - Se till att gränsningslinan inte kommer i kontakt med grödan i nettoparcellerna då den flyttas.
  - Gå inte i nettoparcellerna med förorenade skor eller med sprututrustningen.
- **Mekanisk gränsning:**
  - Tillämpas när det av olika skäl inte är tillåtet eller lämpligt med kemisk gränsning.
  - Användbara redskap är gränsplög, jordfräs, röjsåg eller gräsklippare.